

Pilotprojekt for mennesker med misbrug og svær psykisk sygdom

Indledning

Der har i de seneste år været en stigning i antallet af retspsykiatriske patienter. Misbrug er en kendt komplicerende faktor i forhold til kriminalitet og øger risikoen for kriminalitet og dom. Samtidig er misbrug blandt retspsykiatriske patienter en medvirkende årsag til udadreagerende adfærd, konflikter og rømninger i retspsykiatrien.

I 2019 blev der i regi af Danske Regioner nedsat en arbejdsgruppe, der kom med 10 anbefalinger til kriminalitetsforebyggende indsatser målrettet mennesker med psykisk sygdom. Det indgår som en af anbefalingerne, at mennesker med svær psykisk sygdom og samtidigt misbrug skal have adgang til et sammenhængende behandlingstilbud.

Danske Regioners anbefaling er indarbejdet i Region Syddanmarks psykiatriplan 2020-2024 i form af en indsats, som skal skabe en mere sammenhængende indsats for patienter i almenpsykiatrien og i retspsykiatrien. For nuværende ligger misbrugsbehandlingen i kommunerne, når borgeren ikke er indlagt. Projektet skal inden for den nuværende arbejdsdeling mellem region og kommune, understøtte særligt tilrettelagte og sammenhængende forløb med fokus på både misbrug og psykisk sygdom samt koordinering med den sociale indsats.

Indsatsen finansieres via 4 mio. kr. årligt, der var afsat i budget 2019 til forebyggelse af, at psykiatriske patienter bliver retspsykiatriske patienter.

Indsats

Med indsatsen får Psykiatrien i Region Syddanmark mulighed for at gøre sig erfaringer med det vigtige tværsektorielle samarbejde om en målgruppe, som er særdeles kompleks. Indsatsen bygger videre på de erfaringer, der allerede er fra de særlige pladser, det igangværende projekt mellem regionen og kommunerne; Sammen om Psykiatri og den *Fælles samarbejdsaftale for borgere med en psykisk lidelse og et samtidigt stofmisbrug eller alkoholisbrug*, hvor borgerne får udarbejdet koordinerende indsatsplaner af sygehusets forløbskoordinatorer.

Indsatsen indledes med en pilotfase, hvorfra erfaringerne efter planen skal danne grundlag for en senere implementering af samarbejds- og behandlingsmodeller på hele voksenområdet i den syddanske psykiatri. Erfaringerne beskrives i en evaluering, som danner grundlag for en politisk beslutning om den fremadrettede indsats.

Tabel 1, tidsplan

	Sep.-dec. 2020	2021	Jan.-mar. 2022
Pilotprojekter			
Dataindsamling og evaluering			
Politisk beslutning om fremadrettet proces			

Psykiatrien i Region Syddanmark

Der er nationalt fokus på misbrugsbehandling og herunder på, hvordan der skabes den bedst mulige sammenhæng mellem misbrugsbehandling og behandling af de sværest syge psykiatriske patienter. Der er fremsat flere forslag til løsning af problematikken, og det må forventes, at der i den kommende tid findes løsninger, som efterfølgende skal implementeres i psykiatrien. Tidsplanen giver derfor dels mulighed for at opnå det nødvendige erfaringsgrundlag, og desuden kan eventuelle nationale ændringer i misbrugsbehandlingen inddrages, når de færdige samarbejds- og behandlingsmodeller implementeres.

Der iværksættes tre pilotprojekter med forskellige konstruktioner i henholdsvis almenpsykiatrien og i retspsykiatrien, hvorfra erfaringer senere skal implementeres i hele voksenpsykiatrien i Region Syddanmark.

Pilotprojekterne fokuserer hver især på forskellige forebyggelsesstadier i afprøvning og udvikling af samarbejde til forebyggelse af kriminalitet blandt et bredt spektrum af borgere med en psykisk lidelse og et samtidigt misbrug.

Pilotprojekternes forskellige karakter er defineret ud fra lokale behov, hvor der bygges videre på det eksisterende lokale samarbejde om målgruppen. Indsatserne handler om:

- Misbrugsbehandling under indlæggelse,
- Øget koordinering og sammenhæng mellem ambulante psykiatriske behandling og misbrugsbehandling og
- Udgående funktioner fra psykiatrien i den kommunale misbrugsbehandling, herunder eventuelt med et særligt fokus på borgere på bosteder og andre sociale tilbud.

I pilotfasen er der fokus på at kunne metodeudvikle behandlings- og samarbejdsformer undervejs og prøve nye veje, inden der udarbejdes generiske modeller på baggrund af pilotfasen.

I alle pilotprojekterne gælder, at kommunerne øger indsatsen på området. Kommunerne stiller op med deres faglige vidensnetværk og eksisterende tilbud, hvor medarbejderne i de enkelte projekter bliver et vigtigt bindeled i forhold til at lykkes med at skabe en sammenhængende indsats, som styrker borgerens oplevelse af mening og kontinuitet i behandlingen, uanset om borgeren bevæger sig ind eller ud af den enkelte sektor. Pilotprojekterne afprøves i henholdsvis Fredericia, Esbjerg og Middelfart og beskrives herunder.

Pilotprojekter

Psykiatrisk Afdeling Vejle i Lokalpsykiatri Fredericia og Fredericia Kommune

Fredericia Kommune og Psykiatrien i Region Syddanmark har en vision om, at flere mennesker med psykiske vanskeligheder bliver udredt, behandlet, helbredt og rehabiliteret, herunder psykisk sårbare med samtidige rusmiddelproblemer.

I Fredericia er det på nuværende tidspunkt en udfordring at få adgang til både misbrugsbehandling i kommunen og behandling i Psykiatrien på samme tid. Derfor ønskes det at etablere et pilotprojekt, som skal bidrage til at skabe en helhedsorienteret behandling for en gruppe borgere med psykisk lidelse og samtidigt misbrug.

Formål

Det overordnede formål med pilotprojektet er, at forbedre adgangen til behandling og den samlede indsats for de borgere, der har psykisk vanskeligheder, samtidig med at de har et misbrug. Borgerne i

Psykiatrien i Region Syddanmark

grænselandet mellem psykiatri og misbrug efterspørger større indflydelse på eget liv samt mulighed for at få den hjælp, som de selv vurderer, de har brug for.

Målgruppe

Målgruppen for projektet er psykisk sårbare borgere, primært fra 20 år, der har et misbrug. For at blive inkluderet i projektet skal borgeren være i misbrugshandling i Fredericia Rusmiddelcenter og/eller i behandling i Lokalpsykiatri Fredericia. Borgeren skal have et selvoplevet behov for hjælp/støtte til misbrugsbehandling eller behandling i psykiatrien. Der er ca. 50 borgere i målgruppen. Deltagerne skal give samtykke til deltagelse.

Indsats

Indsatsen i projektet består i at tilbyde målgruppen et 26 ugers fælles borgerstyret forløb. Indsatsen varetages af et fælles borgerteam. Borgerteamet består af borgeren, projektlederen samt relevante medarbejdere fra kommunen og psykiatrien. Indsatsen gennemføres og koordineres sideløbende i forskelligt regi. Borgerteamets opgave er at sørge for løbende koordinering og opfølgning af den samlede indsats. Drivkraften i indsatsen er at bringe indsigt i borgerens eget liv samt ønsker og mål for fremtiden. Afgørende for indsatsen er, at den er let tilgængelig samt leveres hurtigt og fleksibelt. En vigtig del i projektet bliver at opspore, skabe kontakt til og fastholde målgruppen, hvilket stiller krav til omfanget af personaleressourcer i projektet.

Efter aftale i styregruppen ansættes en deltidsprojektleder i sygehuset. Projektlederen står for den overordnede koordinering i projektet, sikrer fremdrift, er tovholder for styregruppen og har det organisatoriske ansvar.

Der ansættes desuden en sundhedsfaglig medarbejder på fuld tid i lokalpsykiatrien med stor erfaring på området. Fredericia Kommune medfinansierer en deltidsmedarbejder, som pendant til den regionale sundhedsfaglige medarbejder. Medarbejderne sikrer koordinering, involvering og gennemførelse af indsatser på borgerniveau samt indgår i borgerteamet og andre samtidige indsatser.

Psykiatripartnerskabet sikrer fælles ledelsesmæssig opbakning og fremdrift.

Psykiatrisk Afdeling Esbjerg og Esbjerg Kommune

I samarbejde mellem Psykiatrisk Afdeling Esbjerg og Esbjerg Kommune gennemføres et pilotprojekt med fokus på at skabe en helhedsorienteret indsats for patienter med psykisk lidelse og et samtidigt misbrug.

Formål

Pilotprojektet skal understøtte, at der arbejdes ud fra patientens ønsker og behov både under indlæggelse og i den kommunale misbrugsbehandling. Det skal være muligt at fortsætte misbrugsbehandlingen under en indlæggelse, lige som der skal tages højde for den psykiske lidelse i den kommunale misbrugsbehandling. Der er fokus på koordinering, sparring og brobygning med respekt for hinandens kompetencer på tværs af region og kommune.

Målgruppe

Målgruppen er borgere med et misbrug, som også er indlagt i Psykiatrisk Afdeling Esbjerg, har været indlagt eller er i risiko for at blive indlagt. Det er ikke muligt at sætte et konkret antal på målgruppen på nuværende tidspunkt. Pilotperioden vil bidrage til at afdække målgruppens omfang.

Psykiatrien i Region Syddanmark

Indsats

Pilotprojektet dimensioneres med frikøb af fire faglige kompetenceprofiler i pilotperioden:

- Frikøb af lægefaglig psykiatrisk kompetence hos Psykiatrisk Afdeling Esbjerg til rådgivning, sparring og integration af psykiatrisk behandling i konkrete borgersager i Center for Misbrug og Udsatte i Esbjerg Kommune.
- Frikøb af sygeplejefaglig psykiatrisk specialkompetence hos Psykiatrisk Afdeling Esbjerg til rådgivning, sparring og integration af psykiatrisk behandling i konkrete borgersager i Center for Misbrug og Udsatte i Esbjerg Kommune.
- Frikøb af lægefaglig misbrugsbehandling i Center for Misbrug og Udsatte til rådgivning og sparring og integration af misbrugsbehandling i konkrete borgersager hos Psykiatrisk Afdeling Esbjerg.
- Frikøb af kommunale ressourcer fra socialrådgiver i Voksenmyndighed eller fra socialfaglig misbrugsbehandling hos Center for Misbrug og Udsatte til rådgivning, sparring og integration af misbrugsbehandling under indlæggelse og i den kommunale misbrugsbehandling og øvrige relevante sociale tilbud i konkrete borgersager.

Ud over den primære patientcentrerede del i projektet skal pilotprojektet også bidrage til at understøtte samarbejdet om patienterne på organisatorisk niveau, hvor der på tværs af region og kommune skal være gensidig sparring og undervisning. De endelige aftaler er ved at blive indgået i et tæt samarbejde mellem ledelsen i Psykiatrisk Afdeling Esbjerg og Esbjerg Kommunes socialområde, herunder Center for Misbrug og Udsatte, som også vil følge projektet tæt undervejs.

Projektet bliver fulgt i et eksisterende ledelsesforum, som en del af det samarbejde, der allerede er på tværs af de to sektorer. Ligesom i de andre delprojekter stiller kommunen også her op med et fagligt bagland og kommunale tilbud, som medarbejderne og indsatserne bliver en del af.

Psykiatrisk Afdeling Middelfart og Middelfart Kommune

Misbrug blandt retspsykiatriske patienter er en medvirkende årsag til udadreagerende adfærd, konflikter og rømninger i retspsykiatrien.

Det skal afprøves at udføre målrettet misbrugsbehandling under indlæggelse i retspsykiatrien, så misbrugsbehandlingen fortsætter og er koordineret med den kommunale indsats under indlæggelse. De endelige aftaler er ved at blive indgået i et tæt samarbejde mellem Psykiatrisk Afdeling Middelfart og Middelfart Kommune.

Formål

Pilotprojektet skal bidrage til at undersøge, afprøve og anbefale et koncept for behandling af retspsykiatriske patienter med dobbeltdiagnose (svær psykisk lidelse og misbrug af euforiserende stoffer), under indlæggelse og i den kommunale rusmiddelbehandling og øvrige relevante kommunale tilbud for den enkelte borger.

Formålet er at reducere risikoen for kriminalitetsrecidiv hos retspsykiatriske patienter og reducere antallet af indlæggelser. Desuden ønskes en reduktion af konflikter, vold og tvang under både under indlæggelse og efter udskrivelse, når borgeren er tilbage på sit kommunale bosted. Derved indirekte, og på lang sigt, at reducere den samlede indlæggelsestid for patienterne.

Det langsigtede mål er at forbedre patienternes livskvalitet samt medvirke til forlængelse af deres levetid gennem sundere livsstil.

Psykiatrien i Region Syddanmark

Målgruppe

Projektets målgruppe er behandlings- og anbringelsesdømte borgere fra Middelfart Kommune, som svarer til kriterierne og med jævne mellemrum indlægges/er indlagt i afsnit P3.

Svære psykiske lidelser defineres som enten diagnose i skizofrenispektret eller i det affektive spektrum, evt. svær, invaliderende personlighedsforstyrrelse.

Behandlingsdømte, der opfylder kriterierne og som har mange genindlæggelser, og hvor der evt. forekommer en del tvang under indlæggelsen prioriteres højt i forhold til deltagelse i projektet. Der er tale om en målgruppe med mange svære problemstillinger, som kræver en tæt håndholdt indsats, for at lykkes med projektet, hvorfor målgruppens størrelse også vil være begrænset.

Indsats

Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Retspsykiatrisk Afsnit P3, Psykiatrisk Afdeling Middelfart, Retspsykiatrisk Distriktspsykiatri og Middelfart Kommune; Rusmiddelcenteret samt kommunale bosteder, som på ledelsesniveau også vil følge projektet.

Der ansættes en fuldtidsmedarbejder med høj faglighed og behandlerefaring og gerne med viden om kriminalitetsforebyggelse. Psykiatrisk Afdeling Middelfart frikøber medarbejderens ydelser hos Middelfart Kommunes Rusmiddelcenter.

Medarbejderen vil få et fast samarbejde med et team i Psykiatrisk Afdeling Middelfart. Ligeledes vil medarbejderen have et solidt fagligt netværk i den kommunale del af projektet både i Rusmiddelcenteret og i høj grad også på de kommunale bosteder, som bliver en vigtig part i at lykkes med indsatsen.

For at styrke opbygningen af integreret misbrugsbehandling og samarbejde faciliteres og understøttes processen af ekstern faglig bistand i pilotperioden for at udfordre den eksisterende praksis og metodeudvikle samarbejds- og behandlingsformer undervejs. Der afsættes midler til praksisnær supervision og sparring i særligt komplekse borgerforløb for at opbygge viden og erfaring forud for implementeringsfasen.

Mål med pilotprojekterne

- En reduktion i antal tvangsindlæggelser af patienter som også har et misbrug
- En reduktion i antal rømninger i retspsykiatrien
- En mere sammenhængende indsats i det enkelte tværsektorielle forløb
- En øget oplevelse af kvalitet i den enkeltes behandling på tværs af region og kommune
- En større grad af samarbejde og tilfredshed medarbejderne imellem i hhv. region og kommune

Resultaterne beskrives ved hjælp af datatræk samt ved en kvalitativ undersøgelse af borgere og medarbejderes oplevelse af indsatserne i projekterne.

Evaluering

Projekterne skal følges undervejs, og der skal udarbejdes evalueringsdesign og gennemføres kvalitative og kvantitative undersøgelser i et tæt samarbejde med de enkelte pilotorganisationer. Evaluatorene skal følge projekterne undervejs og i sidste halvår af 2021 skal der udarbejdes en evaluering.

Evalueringen skal danne grundlag for at træffe beslutning om, hvorvidt resultaterne er valide og kan danne afsæt for at lave permanente modeller for indsatsen med målgruppen i løbet af 2022, som løbende kan implementeres på voksenområdet i hele sygehuset, eller om pilotprojekterne skal

Psykiatrien i Region Syddanmark

videreføres i en periode eventuelt med korrektioner på baggrund af evalueringens resultater. Fordelingsnøglen af de økonomiske midler vil ligeledes blive tilrettet på baggrund af evalueringens resultater. Evalueringen vil blive præsenteret politisk primo 2022 med henblik på beslutning om den fremadrettede indsats.

Økonomi

I Psykiatriplanen 2020-24 er der afsat 4 mio. kr. årligt fra 2020.

Med denne sag udmøntes bevilling vedr. pilotperioden, der strækker sig fra 3. kvartal 2020 til og med 1. kvartal 2022. Bevillingen vil primært gå til ansættelse af medarbejdere i sygehuset, som skal arbejde tværsektorielt og til køb af kompetencer fra kommunerne samt til ekstern evaluering.

Psykiatrisygehuset tilføres hermed til pilotprojektet 1,328 mio. kr. i 2020, 3,393 mio. kr. i 2021 og 0,789 mio. kr. i 2022. Indregnet i bevillingen er 0,4 mio. kr. til ekstern evaluering af pilotprojektet. Midlerne allokeres til afdelingerne per 1. september 2020 således, at opstart af pilotprojekterne sker så hurtigt, som rekrutteringsprocessen tillader det.

Efter gennemførelse af den eksterne evaluering forlægges en ny politisk sag, hvor der tages stilling til varig udmøntning af midler ved overgang fra pilotperioden til driftsperiode. Indsatsen forankres i de seks voksenpsykiatriske afdelinger i psykiatrisygehuset.

Tabel 2, Budget

	Fredericia	Esbjerg	Middelfart	Evaluering - vidensindsamling samt slutevaluering	I alt
Medarbejdere samt indsatser	- Projektleder - Medarbejder	- Læge, psykiatri - Sygeplejerske, psykiatri - Læge, kommune - Socialrådgiver, kommune - undervisning på tværs	- Medarbejder - Ekstern faglig sparringspartner	- Evaluator	
Pilotperiode					
Finansieringsbehov 2020 (september – december)	356.000 kr.	494.000 kr.	318.000 kr.	160.000 kr.	1.328.000
Finansieringsbehov 2021	883.000 kr.	1.407.000 kr.	863.000 kr.	240.000 kr.	3.393.000
Finansieringsbehov 2022 (1. kvartal)	221.000 kr.	352.000 kr.	216.000 kr.		789.000
Driftsfase					
Forventet finansieringsbehov 2022 (2-4. kvartal)					3.000.000
Årligt forventet finansieringsbehov fra 2023					4.000.000